

In vogelvlucht

Hip!
Een hele stad
als streetart-
decor

Woester
wordt het
nergens

Hanzestad,
koningin van
de fjorden

Bergen

In 30 minuten
van 0 naar
1250 m

Vanuit het
fietszadel oneindige
weidsheid beleven

Take-off naar de
freeride trail

Landschap vol
dramatiek met
gletsjerkroon

Hardangerfjord

De woestijn van de
toendra is in elk seizoen
wonderbaarlijk

Hardangervidda

Al
Rjukan

Niet vergeten
om adem te
halen, ook op
de Trollen-
tong, zwevend
in het niets

Rotskansel met
wow-effect

Schoonheid.
uit oeroude
tijden

Rosendal

Odda

Attentie, zet je
schrap: haarspeld-
bochten zonder
eind

Rygnestad

Krachttraining op de
langste klimroute ten
noorden van de Alpen

Stavanger

Preikestolen

Lysefjordveien

Rysstad

Panorama's in
cinemascope

Sprookjesdal
van het zuiden

Vlak wonderland
voor golfsurfers en
strandlopers

Jæren

Met de draaisine
in 17 km door
zeventien
tunnels

Nergens
fonkelen
meer
kristallen

Pareltjes van
houten huizen in
sneeuwwit en rozenrood

Lillesand

Nordsjøveien

Flekkefjord

Kust van Sørland

Kaap Lindesnes
Vuurtorenmuseum
aan de Zuidkaap

Zon,
zand en
vakantie-
plezier

Stad van de decoratieve schilderkunst

Al
Rjukan

Gaustatoppen
Waar Noorwegen
aan je voeten ligt

De grootste van de wereld
en bovendien een eyecatcher

Telemarkkanaal

Waterweg van
de kust de
bergen in

Barok
at its
best

De zilverberg
binnenrijden

Staaferk Heddal

Vestingstad van Noorwegen

Stad van de
walvisjagers.

Hvaler
Pas op,
vakantieval:
scheren-
schoonheid
om rond
te blijven
hangen

Futurisme
aan de fjord,
een juweel
van een stad

Oslo

Wonen in
een boomhut

Grafheuvels en
steencirkels

Haldenkanal
Aangenaam ped-
delen in het mooie
merengebied

Zuid-Noorwegen — door de zee omringd.
Een snelle blik van oost naar west en
van noord naar zuid belooft veel fjorden,
veel meren, veel cultuur en veel vakantie!

Van hot naar her

Magische landschappen — hemelbestormende ijsreuzen kijken neer op adembenemende fjorden, scherentuinen omlijsten fraaie stadjes met houten huizen en ongerepte natuur staat zij aan zij in een meer dan rijk cultuurlandschap.

Zwitserland aan zee

Je zit op een klapstoel op het bovendek van een veerboot, benen tegen de vibrerende reling, en kunt nauwelijks geloven wat je in de Hardangerfjord te zien krijgt: ongelooflijk steil rijzen de soms beboste, soms rots grijze flanken van de fjord op van de met bloemenzeeën bedekte oevers naar het plateau van de Hardangervidda, waar bruisende watervallen met indrukwekkende mantels van waternevel zich over witte gletsjerranden in de diepte storten. Donkere, schijnbaar bodemloze ravijnen, enorme trogdalen met coulissen van goud en roze, licht zo zacht als regenwater. Noorwegen is een eyecatcher en hier kun je er helemaal van genieten, alleen moet je niet vreemd staan te kijken als je na deze – zoals vaak wordt gezegd – mooiste vakantiebestemming ter wereld veel andere vakantiegebieden in Europa al snel te saai vindt.

Schrille contrasten

Een reis rondom de Hardangervidda is een reis door de seizoenen. Als in de Hardangerfjord de natuur allang is uitgebloeid en het volop naar zomer ruikt, kun je op Europa's grootste hoogvlakte nog door de sneeuw wandelen. En dat allemaal binnen een halfuur. Rijk aan contrasten is ook de tocht via de 'weg van de staafkerken' het cultureel vaak nog middeleeuwse Numedal in, dat in de bosrijke Telemark overgaat. Deze 'wieg van de skisport' is gezegend met ontelbare beekjes, rivieren, meren en watervallen en reikt tot aan de kust, waar het Telemarkkanaal uitmondt in zee, een van de meest spectaculaire waterwegen van Europa.

Vestingen beklimmen, op grafheuvels klauteren, maar ook over prachtige scheren fietsen en ontspannen in een kano rondrijven – dat is de charme van de Zweeds aandoende regio rondom de Oslofjord.

Stedelijke tegenpolen

... van de grandioze natuur. Dat is wat de drie metropolen Oslo, Bergen en Stavanger laten zien, alle drie levendige cultuurcentra van wereldformaat. Terwijl Oslo zich dankzij creatieve architectuur en kunst van een ouderwetse hoofdstad tot een lichtend voorbeeld van een futuristische stad heeft ontwikkeld, presenteert oliemetropool Stavanger zich juist als kleurrijke street-art-hoofdstad met enerzijds *urban art at its best* en anderzijds schilderachtige oude gebouwen. En dan is er nog Bergen, de 'koningin van de fjorden' met Werelderfgoed en een kosmopolitische sfeer.

Zonnic & zandig

De Rivièra aan het Skagerrak is de zonnigste kust van het land en ervoor gemaakt om de hele caleidoscoop van het noordelijke exotische leven aan zee te presenteren. De traditionele kustplaatsjes, allemaal juweeltjes van houtarchitectuur, gelden als de meest mondaine badplaatsen van Noorwegen en het is gewoonweg heerlijk om zomertoerist aan de Sørlandkust te zijn.

'Als de Verenigde Staten *God's own country* is, is Noorwegen op z'n minst door de Heilige Geest verwekt' – B. Bjørnson

Het mooiste van het mooiste

... het ongereptste van het ongereptste, het meest dramatische wat je je maar kunt voorstellen – dat vind je in Ryfylke in het zuidelijke fjordengebied, waar zwevende uitkijkpunten honderden meters hoog boven de iriserende groenblauwe fjorden tronen. En waar je 's ochtends nog geniet van het panorama en het uitzicht in de diepte dat normaliter alleen aan adelaars is voorbehouden, staat je middag misschien wel in het teken van een fantastische boottocht, waarbij je de fjorden juist vanuit het perspectief van een vis bekijkt.

Oslo

Duurzaam en modern — de metropool aan de Oslofjord, een van de kleinste en groenste van Europa, is uniek. Het culturele middelpunt van het koninkrijk heeft zich met avant-garde-architectuur en kunst opnieuw op de kaart gezet.

blz. 17

Tjuvholmen

Deze creatieve wijk in Oslo was lange tijd een vervallen havengebied. Maar toen mochten vooraanstaande architecten zich hier uitleven om er een innovatief stadslandschap van te maken.

blz. 24

Museumschiereiland Bygdøy

Dicht bij het centrum, op het schiereiland, worden de onderzoeksdwang en de zeevaardigheid van de Noren, hun tradities en leven aan de hand van persoonlijke verhalen voor het voetlicht gebracht.

Via de schans naar beneden en springen! In de springsimulator van het Holmenkollen skimuseum.

Erin duiken

blz. 25

Operagebouw

Vormgegeven als een drijvende ijsberg werd dit theater in 2008, het jaar van de opening, tot wereldcultuurgebouw gekozen – een blikvanger die je beslist moet beklimmen.

blz. 26

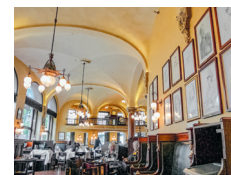
Holmenkollen

Oslo alleen vanaf beneden bekijken kan niet, vooral omdat je comfortabel met de metro naar de wereldberoemde skischans kunt reizen. Vanaf hier heb je het mooiste uitzicht over de stad.

blz. 27

Astrup Fearnley Museum voor moderne kunst

Dit belangrijkste particuliere museum is ook in architectonisch opzicht een juweeltje.

blz. 32

Het Vigeland-park

Een van de meest bezochte bezienswaardigheden in Noorwegen, een monumentaal beeldenpark, laat met meer dan 650 beelden het levenswerk van Gustav Vigeland zien.

blz. 34

Theatercaféen

Deftige ambiance, gemoedelijke sfeer, een goede keuken, met deze ingrediënten worden dromen waar in dit café. Het is een stukje Noorse cultuurgeschiedenis. En een van de laatst bewaard gebleven koffiehuizen in art-nouveaustijl in Europa.

blz. 38

Fietsen langs de Akerselva

De bijzondere ambiance van Oslo is de combinatie van cultuur en natuur. Dit ervaar je als je een fietstocht maakt door het 8 km lange milieupark aan de oever van de rivier.

De Schreeuw van Munch heeft zelfs zijn weg gevonden naar de digitale tijd-geest.

De inwoners van Oslo, dat bijna 34% immigranten telt, hebben tolerantie hoog in het vaandel staan.

beleven

Tussen fjord en berg

F

Fel fonkelt de halfronde Oslofjord in de zon. De hemel is onwerkelijk blauw. Eronder heeft zich een amfitheater van bergen tot 600 m hoog gevormd. En al op het eerste gezicht lijkt het aannemelijk dat de kleinste hoofdstad van Scandinavië, die zich met moderne architectuur en veel kunst een nieuw aanzien heeft verschafte, misschien ook wel de mooiste is.

Het is in elk geval de groenste hoofdstad van Europa, want met 343 meren bestaat Oslo voor een kwart uit water en de helft van de stad is bos en park; slechts een kwart is bebouwd. Ook het geografische hart ligt in het bos. Voor het gemeentehuis ligt de fjord en de zwempret begint midden in het centrum. Bovendien vervult Oslo een voorbeeldfunctie op het gebied van milieubescherming en werd de stad daarom in 2019 tot Groene Hoofdstad van Europa gekozen.

Oesloe, zoals de Osloër zegt, is cool, want de stedelingen zijn zowel sportief als levenslustig en na een jarenlange winterslaap heeft Oslo zich tot een van de nachtmetropolen van Noord-Europa ontwikkeld. Aan de unieke mix van natuur en het pulserende *big city life* heeft de Noorse hoofdstad de heel bijzondere sfeer te danken.

TER ORIËNTATIE

O

📍 H9 en kaart 2

visitoslo.com: de officiële website van het toeristenbureau, heel informatief en gebruikersvriendelijk.
Openbaar vervoer: het centrum van de stad is compact en vrijwel alle bezienswaardigheden kun je eenvoudig te voet of op de fiets bereiken. Bovendien is het netwerk van openbaar vervoer wijdvertakt, efficiënt en dankzij de routeplanner ruter.no/en zeer toegankelijk. Om het stadsleven nog aantrekkelijker te maken en de uitstoot van uitlaatgassen terug te dringen, zijn vanaf 2015 in het kader van het initiatief 'autovrij stadsleven' geleidelijk alle parkeerplaatsen in het centrum verwijderd, waardoor het aantal auto's daar vrijwel tot nul kon worden gereduceerd. Ook in andere wijken is het verkeer drastisch teruggedrongen. Dit is niet alleen goed voor het milieu, want Oslo is ook de eerste grote stad ter wereld waar geen dodelijke ongelukken met voetgangers en fietsers meer te betreuren zijn.

Planning: 2-3 dagen heb je wel nodig om de belangrijkste bezienswaardigheden te bekijken.

Steeds langs het water

Zo mooi

Het water kabbelt langs het kiezelstrand en hoog aan de hemel straalt de zon, terwijl een paar stedelingen van de duikplank in het heldere water van de Oslofjord springen. In welke grote stad kun je nou midden in de stad in de zon liggen, met je vermoeide voeten in het water zitten of zelfs gaan zwemmen?

In Oslo kan dat, en wel op de **havenboulevard**, die zich langs de 'beste kant' van de stad, die van de Oslofjord, uitstrekt en over een afstand van ongeveer 4 km (totale lengte: 9 km) enkele van de grootste bezienswaardigheden van de stad verbindt. Trek dus je gemakkelijkste schoenen aan of huur een City Bike of een e-scooter en plan de rest van de dag niets anders!

Cutting edge

... is de passende benaming voor **Tjuvholmen** (tjuvholmen.no): het 'eiland van de dieven' (waar deze tot in de 18e eeuw werden opgehangen) is door een miljardeninvestering en een passie voor hedendaagse kunst toekomstbestendig gemaakt. Ooit een verlopen havengebied, nu een vernieuwend eiland vol perspectief, dat je wandelend via houten boardwalks kunt bekijken.

Het middelpunt van dit unieke gebied is het door de Italiaanse toparchitect Renzo Piano ontworpen **Astrup Fearnley Museum** ²⁴ voor moderne kunst (zie blz. 27), met een glazen dak in de vorm van een omgevallen zeil. Maar ook naast dit architectonische meesterwerk zie je overal beelden en installaties die je doen glimlachen of tot nadenken dwingen. Zoals het beeld *One foot in the grave*. Welke associaties heb

je als recht voor je een reuzensneaker door het dak van de parkeergarage van Tjuvholmen heen breekt?

'Art made accessible' is de slogan van deze wijk. Kunst moet helpen om bestaande denkpatronen te doorbreken, om ruimte te creëren voor inspiratie. Zelfs op het strand achter het museum, waar kunstwerken (o.a. van Louise Bourgeois, Anish Kapoor en Ellsworth Kelly) in het **beeldenpark van Tjuvholmen** er haast om vragen te worden beklommen. En dat mag! Uitgeput? Gun jezelf een pauze met een tapashapje of een garnalencocktail of wat de vijftien

Houten planken, stalen masten – alles zoals in een haven. Staat hier niet ergens het Astrup Fearnley Museum?

Staaferkerken – hemelse schepen voor anker

Buitenaards — gele lichtbundels dringen door kleine gaatjes in de planken schuin de hoge ruimte binnen, patronen dansen op de houten zuilen, flets licht valt op drakenlijven, en stutten en spanten in de dakconstructie doen denken aan een ribgewelf.

Binnenin zo'n houten constructie kijk je met verbazing rond en opeens kun je je voorstellen hoeveel indruk deze ruimte moet hebben gemaakt op de vroege christenen in de tijd dat het geloof in de oppergod Odin, de god van de donder Thor, de moeder aller goden Freya en alle andere Germaanse godheden, geesten en demonen nog diepgeworteld zat in de mens.

Noorse mythologie in het snijwerk

Het lag natuurlijk voor de hand om de pas bekeerde Noormannen hun oude symboliek te laten behouden en zo het nieuwe geloof geleidelijk te verankeren in de trotse en opstandige nakomelingen van de Vikingen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat overal heidense stijlelementen terug te vinden zijn in de versiering van de staaferkerken, die vaak imponeren met bijna wild vervlochten ranken. Als je dichterbij komt, zie je opeens de verstrengelde lijven van de Midgård-slang, demonische mythische dieren, kronkelend drakengebroed en dreigend ogende drakenkoppen. Er zijn portalen die het leven van Germaanse helden vieren, kaarsenstandaards met hoofden die doen denken aan archaische

paalgoden, en zuilen die zijn ontworpen als eerbetoon aan Odin. Hier is de Edda, het belangrijkste werk van de Oudnoorse literatuur met heroïsche liederen over helden en goden, levend gebleven in het houtsnijwerk, maar ook in de kunst van de smeden, die de portalen sierden met totaal niet christelijk aandoende motieven als draken en bloemornamenten, waarmee de kracht van de oude symbolen wordt bewezen.

Nomen est omen

Het uiterlijk van de staaferkerken is ook bijzonder, bestaand uit verticaal staande palen (*stav* = paal), die oprijzen vanaf drempels die rusten op stenen fundamenteën, en zo het rechthoekige midden van de kerk omlijsten en het bovenste zadeldak van het verhoogde centrale deel ondersteunen. Zo'n constructie wordt toepasselijk *stavverk* genoemd, waaruit de term *stavkirke* is ontstaan (in tegenstelling tot *lavverk*, de blokhutconstructie van seculiere architectuur met horizontaal geplaatste balken).

Maar staaferkerken werden ook wel 'hemelse schepen voor anker' genoemd – een poëtische omschrijving, maar zeker niet alleen beeldspraak! Het doordacht

schikken van de klembalken, de houten kozijnen en de andreaskruisen geeft het bouwwerk stabiliteit. Het zijn constructies die je ook ziet in de traditionele scheepsbouw van de Vikingen, en die staaferkerken en schepen stormvast maken. Met teer doordrenkte leien van harsrijk larakshout, aan de spanten bevestigd met houten nagels van jeneverbes- en berkenhout, zorgen ervoor dat de daken geen water doorlaten. De pagodevorm van de lage, trapsgewijze daken is niet het product van toeval of een bepaald gevoel voor schoonheid, maar dient ter bescherming tegen regen en sneeuw.

Met uitsterven bedreigd

Ja, ze moeten echt briljant zijn geweest, de timmerlieden in de middeleeuwen, of, in de woorden van de Noorse schilder J.C.C. Dahl: 'Zelden heeft de kunst van het bouwen met hout zich verder ontwikkeld dan nodig was om te komen tot hogere schoonheid en ornamenten, en nog minder vaak zijn dit soort monumenten uit oude tijden tot nu toe bewaard gebleven.' Dit is te lezen in zijn essay over monumenten van een ontwikkelde houten architectuur uit vroeger eeuwen. Toen dit pamflet in 1837 verscheen en belangstelling wakte voor de oude cultuurmonumenten, waren er in het hele land minder dan honderd staaferkerken. Dat is een gering aantal gelet op het feit dat er in 1350 van de 1200 tot 1500 kerken van het land zo'n 800 tot 1000 als staaferkerk waren gebouwd. En allemaal waren ze ook nog eens opgetrokken in de relatief korte tijdsspanne vanaf het begin van de kerstening (11e eeuw).

Halverwege de 14e eeuw had de pest een einde gemaakt aan de bouwactiviteiten en toen de bouw 200 jaar later opnieuw begon, werden de nieuwe kerken gebouwd in een andere stijl die was ingegeven door de reformatie. De oude

OP ZOEK NAAR STAAFERKERKEN

Van de 28 staaferkerken die in Noorwegen bewaard zijn gebleven, staan er 11 in het zuiden van het land. Vooral in het Uvdal en het Numedal langs de Fv40 (zie blz. 196) staan er veel. Langs deze weg staan er alleen al vier (**Flesberg, Rollag, Nore, Uvdal**), of vijf als je **Torpo** (zie blz. 195) nabij Geilo, het begin- en eindpunt van deze staaferkerkenroute, meerekent. In **Oslo** werd de staaferkerk van Gol (zie blz. 24) herbouwd, in **Bergen** de staaferkerk van Fantoft (zie blz. 169). De kerken van **Eidsborg** (zie blz. 212) en **Heddal** (zie blz. 204) staan in Telemark nabij de E134, die van **Røldal** (zie blz. 133) aan de E134 bij de Sørjord. **Høyjord** bij Sandefjord is de enige overgebleven staaferkerk in Vestfold. Alle staaferkerken worden gedetailleerd in woord en beeld geïntroduceerd op stavechurch.com (ook Engelstalig). Er is ook nog de website stavkirke.info en verdere informatie kun je vinden op visitnorway.nl (zoek op 'staaferkerken').

gebouwen raakten in verval, alleen al in de 18e eeuw werden er meer dan honderd gesloopt en, vanwege de armoede, als brandhout gebruikt. In de 19e eeuw vielen nog eens een kleine zeventig kerken ten prooi aan de bijl. Een wet uit 1851 vereiste dat elke kerk ten minste 30% van de gemeente moest kunnen huisvesten, en dat betekende het einde van meer staaferkerken. Slechts 28 zijn er nog bewaard gebleven, en de meeste zijn herhaaldelijk verbouwd. Ongeveer twintig staan nog op hun oorspronkelijke plek, de rest is elders herbouwd. ■